

حما سیه سکر

مجموعه نمایشگاهی
نقش جهاد کشاورزی
در دفاع مقدس

اداره کل حفظ آثار و نشر
ارزشهای دفاع مقدس
استان البرز
معاونت اسناد و کتابخانه

سازمان جهاد کشاورزی
استان البرز

بخش دوم

از دو طرف جاده، دو راننده بولدوزر آخرین مترهای جاده را به هم وصل کردند و تعداد زیادی از رزمندگان شاهد کار آنها بودند. با وصل شدن بیل های دو بولدوزر، راننده های آن از خوشحالی به سمت هم دویدند و همدیگر را در آغوش گرفتند. سرانجام ۷۲ روز تلاش جهادگران با تقدیم خیل شهدای مهندسی-رزمی به ثمر نشست. گویا امام حسین(ع) هم عنایتی کرده بود تا جاده ای که به نام مبارکش ساخته می شد، روز تولدش افتتاح شود؛ روز سوم شعبان، در جشن میلاد امام حسین (ع)

سوار هب بولدوزر

سپاه پاسداران

هیچ مانعی نمی توانست جلوی بچه های جهاد را در جاده سازی بگیرد حتی کوه. جهادسازندگی در طول جنگ بیش از هفت هزار کیلومتر جاده ساخت و گاه این کار آن قدر با کیفیت انجام می شد که بعد از جنگ آن جاده ها مورد استفاده مردم قرار گرفت. خیلی از شبکه راه های فعلی روستاهای غرب کشور، از این دست جاده هاست.

راه ساز در دل کوه

۲

حماسه
سنگین

پروانه موتور قایق ها در مرداب به دلیل حجم زیاد نی و گیاهان مردابی از کار می افتاد، به همین خاطر مهندسان جهاد قایقی طراحی کردند که با ملخ چوبی و از طریق جابه جایی هوا کار می کرد. موتور متحرک این قایق ها موتور فولکس بود که برای خنک شدن احتیاج به آب نداشت و با هوا خنک میشد. نمونه بزرگتر این قایق با نصب موتور هواپیما بعد

قایق مرداب رو

رزمندگان پستچیها

رزمندگانها هر جا حتی خط مقدم می توانستند
برای هر مقصدی نامه بنویسند. در طول جنگ
کم تر دیده شد که رزمندگان ای از نرسیدن نامه
اش به مقصد شکایت کند، خدمات صندوق
پستی در خطوط مختلف جبهه را بچه های امامت
دار جهاد به عهده داشتند.

۴

حماسه
سنگین

تقریباً هیچ رودخانه ای نتوانست بچه های مهندسی جهاد را شکست بدهد. طراحی، اتصالات قطعات این پل آن قدر استنادانه بود که دونفر نیروی معمولی می توانستند آن را روی رودخانه نصب کنند. البته این پل که ساده موتاژ می شد، کاملاً بر اساس محاسبات مهندسی طراحی و ساخته شد تا جایی که کاروان تانک های ۶۰ تنی روی آن عبور می کرد.

پرها تانکرو

۵

کتابخانه
سنگین

این وسیله شبیه قایق، در واقع یک دیزلی آب است که با موتور تراکتور کار می کند. این پمپ متحرک هم نقش نیروی پیش برنده قایق را بازی می کند هم ۳۶۰ لیتر در ثانیه آب پمپاژ می کند. ماجرا وقتی جالب تر می شود که بدانیم بزرگترین پمپ های چاه فقط ۴۰ لیتر در ثانیه آب پمپاژ می کنند.

قایق دیزلر با پمپ آب

۶

کتابخانه
سنگین

بیش از ۱۰۰۰ کمپرسی وظیفه حمل خاک را برای سربر آوردن جاده از دل هور برعهده داشتند. قاعدتا بیش از تعداد کمپرسی ها راننده احتیاج بود تا کار با سرعت انجام شود. هرچند عموم راننده ها در فضایی متفاوت از رزمنده ها و چهارگراها به سر می بردند، ولی شاید بتوان آنها را جهادی تر از همه دانست، چون اگر بقیه جانشان را به معرکه آورده بودند، راننده هاهم جان شان و هم مال شان را آورده بودند زیر آتش دشمن.

جهد راشدگان

۷

سازمان
مناورزی

جاده سیدالشهدا، در واقع پل پیروزی عملیات خیبر و جزایر مجنون امکان پذیر نبود. این جاده در طول جنگ مرمت و بهسازی می شد و به عنوان جاده اصلی و مواصلاتی منطقه و عملیات بدر محسوب می شد. چیزی که در احداث این جاده در زمانی اندک جالب توجه بود، تمرکز خالصانه بچه های جهاد در اتمام هر چه بهتر و سریعتر جاده بود. انگار همه فقط خدا را در نظر داشتند و جاده ای برای خدا می ساختند.

جاده در دل همور

۸

کتابخانه
سیدالشهدا

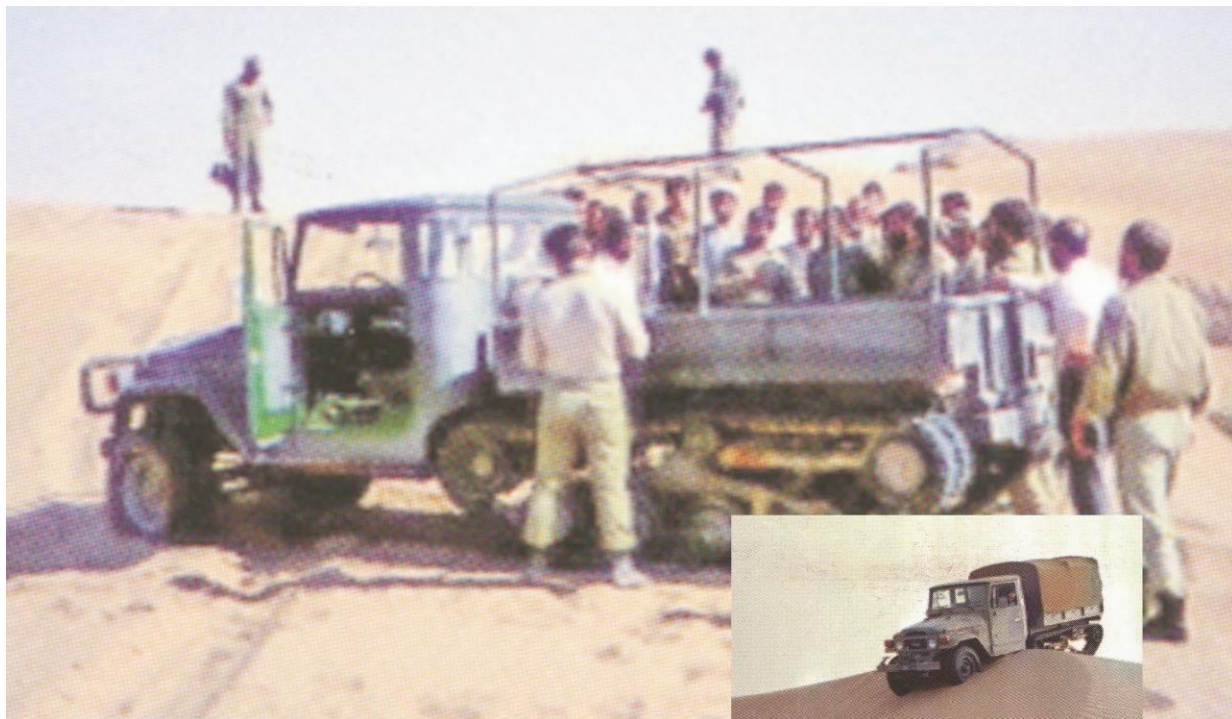
در عملیات عظیم و گسترده‌ی بیت المقدس، رزمندگان جهاد سازندگی بالغ بر ۷۰۰۰ نفر نیروی متخصص و مردمی بودند؛ که با به‌کارگیری بیش از ۳۰۰ دستگاه لودر و بلدوزر و دیگر ادوات مهندسی-رزمی، به احداث بیش از ۷۰۰ کیلومتر جاده های تدارکاتی و عملیاتی و نیز احداث بیش از ۵۰۰ کیلومتر خاکریز موفق شدند. آزادسازی خرمشهر، ایجاد ارتباط بین جاده‌ی آبادان و خرمشهر، احداث سایت موشکی، ایجاد تعمیرگاه های ثابت و سیار، بسیج و اعزام بیش از یک هزار کمپرسی های مردمی و جهادی، احداث و تجهیز بیمارستان های صحرایی، برخی از اقدامات بارز این نهاد است.

عملیات بیت المقدس

۹

سازمان سپاه پاسداران

بعضی از مناطق جنگی، جغرافیای رملی و ناصاف داشتند، عبور و مرور در این جغرافیا بسیار سخت بود و عراق از این مزیت در بعضی مناطق استفاده می کرد. مهندسین جهاد با طراحی و ساختن شنی هایی که به وانت لندکروز متصل می شد، عبور و مرور را در این مناطق با سرعت مناسب مسیر کردند. این لندکروزها به تدریج بالغ تر شدند، و از نظر تکنولوژیکی شرایط بهتری پیدا کردند.

لندکروز دار

۱۰

حکایت
سنگ

تحقیقات مهندسی جنگ

از دیگر فعالیت های این نهاد ط طرح ساخت پل بشکه
 بی روی بهمنشیر به همت شهید هز اردستان پل شهید
 ناجیان بر روی رودخانهی کرخه طرح و ساخت
 خودروهایی پدافند شیمیایی به همت جهاد اصفهان
 طراحی و ساخت پل متحرک خضر بر روی اروندرود و
 طراحی پل فجر بود؛ که گوشه هایی کوچک از فعالیت
 های جهاد سازندگی در بخش تحقیقات مهندسی جنگ
 است.

۱۱

کتابخانه
 جنگ

ستون های زرهی عراق می توانست خیلی زود و سریع پیشروی کند و به شهرهای خوزستان، مخصوصا اهواز برسد، جهاد اما با خاکریز سازی های پیاپی و پی وقفه این محاسبات را به هم زد. وقتی رزمنده ها توانستند جایی پناه بگیرند و باشهامت بجنگند، دیگر سرعت عراق گرفته شد. جنگ خاکریزی جهاد با محاسبات دقیق همراه بود. حتی در شکست حصر آبادان این جهاد بود که با خاکریز سازی های شبانه خطوط درگیری را به سمت عراقی ها گسترش داد و به دشمن نزدیک کرد. اگر نبود این خاکریزها، جبهه های جنوب تثبیت نمی شد.

جهادها سازند خاکریز

۱۲

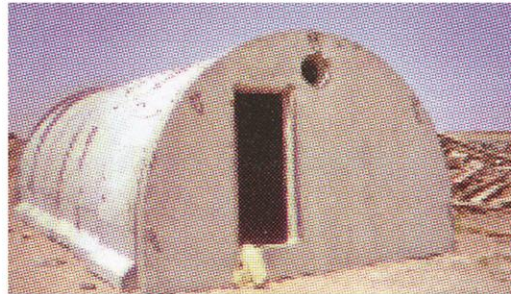
حما
سازند

این پل از گام‌های اولیه پل سازی جهاد بود. برای ساخت آن بشکه‌های ۲۲۰ لیتری خالی را جمع کردند، درهای آن را محکم بستند تا آب در آن نفوذ نکند. این بشکه‌ها با تسمه‌هایی محکم به اسکلت فلزی بسته بندی می‌شدند و قاب این اسکلت همه اطراف بشکه‌ها را فرا می‌گرفت. بعد این قطعات به سمت بهمنشیر حمل شد و با طراحی‌ای که روی اتصالات شده بود به راحتی روی رودخانه به هم وصل شدند. این پل کار تدارکات و جابه‌جایی نیروها را برای شکست حصر آبادان انجام داد. بچه‌های جهاد سازندگی آبادان و شهید هزاردستان زحمات فراوانی برا ساخت این پل کشیدند.

پل بشکه‌ها

فرآیند سنگرسازی در جبهه‌ها با گذشت زمان رو به پیش رفت گذاشت. ابتدایی ترین شیوه، زدن خاکریز و کندن چاله بود، بعد گونی خاک، ولی کم کم مهندسین جهاد با ابتکار و خلاقیت سنگرهای با ایمنی بالا و متناسب با شرایط محیطی هر منطقه را ساختند. سنگرهای کوچک که سریع ساخته می‌شد و قابل حمل و جابه‌جایی بود، استفاده از مصالح بومی و موجود در منطقه، ساختن قسمت‌های مختلف و مونتاژ آنها در منطقه.

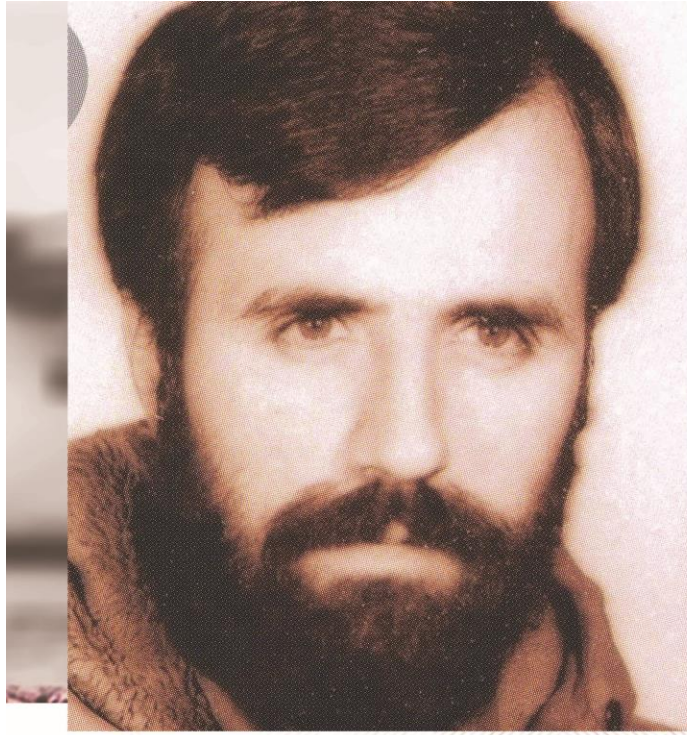
سنگرسازی از بزرگ ترین خدمات مهندسی جهاد در جنگ بود که جان جوانان زیادی را حفظ کرد.

سنگر

۱۴

سنگر
مهندسی

مهندس حسن ناجیان، در سال ۱۳۳۳ در تهران به دنیا آمد. وی فارغ التحصیل دانشگاه پلی تکنیک تهران بود. در روزگار رژیم طاغوت با نرفتن به سربازی به حکومت شاه نشان داد که ظلم و ستم شاهنشاهی را نمی پذیرد. پس از زلزله طبس برای کمک به زلزله زدگان به آنجا رفت. به قدری در حرفه و کارش تبحر داشت که ((حسین فنی)) صدایش می کردند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در آغاز شروع جنگ تحمیلی صفحہ ی جدیدی در دفتر زندگی‌اش باز شد؛ به همراه محمد طرحچی به جنوب رفت و در معیت ایشان پایه های ستاد پشتیبانی و مهندسی جنگ را پی ریزی نمودند. وی مدیر تعمیرگاه های جهاد نیز بود. او با تعامل و ارتباطی که با کارخانجات کشور داشت توانست در بسیج نمودن نیرو های متعهد و متخصص در ستاد پشتیبانی و مهندسی جنگ تاثیر بسزایی بگذارد. حین ناجیان در ۱۰ مهرماه ۱۳۶۱ در اثر برخورد موشک کاتیوشا به اتومبیلش که در مسیر جبهه های غرب بود به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

سنگرزان جنگ شهید ناجیان مهندس

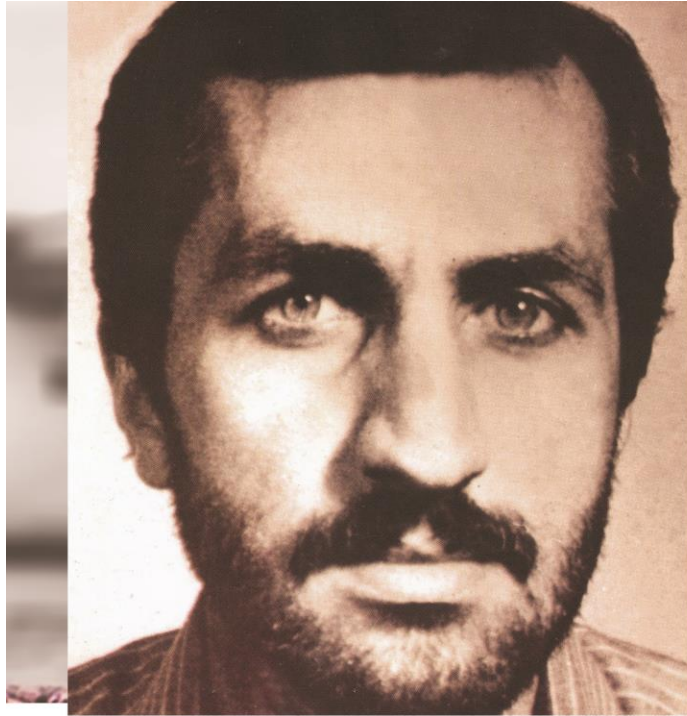
مسئول ستاد پشتیبانی مناطق جنگی جنوب

۱۵

سنگرزان جنگ

مهندس شهید محمد طرحچی طوسی که در مشهد به دنیا آمده بود، از دانشگاه پلی تکنیک تهران در رشته مهندسی مکانیک فارغ التحصیل شد. پس از فارغ التحصیلی به خوزستان رفت و فعالیت‌های مهندسی‌اش را شروع نمود. پس از انقلاب و با فرمان تاسیس جهاد سازندگی از طرف امام خمینی (ره) به جهاد پیوست. وقت عراق به ایران حمله کرد، خیلی زود به جبهه رفت و اولن خاکریز جنگ را در جاده خرمشهر - اهواز احداث کرد. تمام تلاشش را می نمود تا امکانات موجود را به بهترین نحو تقسیم و مورد بهره برداری قرار گیرد. خیلی زود از سو شورای مرکزی جهاد سازندگی به عنوان اولین فرماندهی کل مهندسی جنگ و جهاد منصوب شد. بازدیدهای مکرر، شجاعت و خلاقیت بی مثال او، جهاد های استان ها را در مناطق مختلف به موثرترین جایگاه در خطوط دفاعی رساند. بعد از فرمان تاریخی امام برای شکستن حصر آبادان، شهید محمد طرحچی نقشه جاده سری ماهشهر - آبادان و پل روی رودخانه بهمنشیر را با برنامه های متعدد شناسایی، طرح ریزی و سپس با کمک جهادهای ۶ استان اجرا کرد. بالاخره در یازدهم شهریور ۱۳۶۰ با گلوله مستقیم تانک و هنگام قنوت نماز مغرب به شهادت رسید.

طرحچی سنگرزان مهندس شهید

فرماندهی قرارگاه مرکزی
پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد

۱۶

کتابخانه
سنگرز

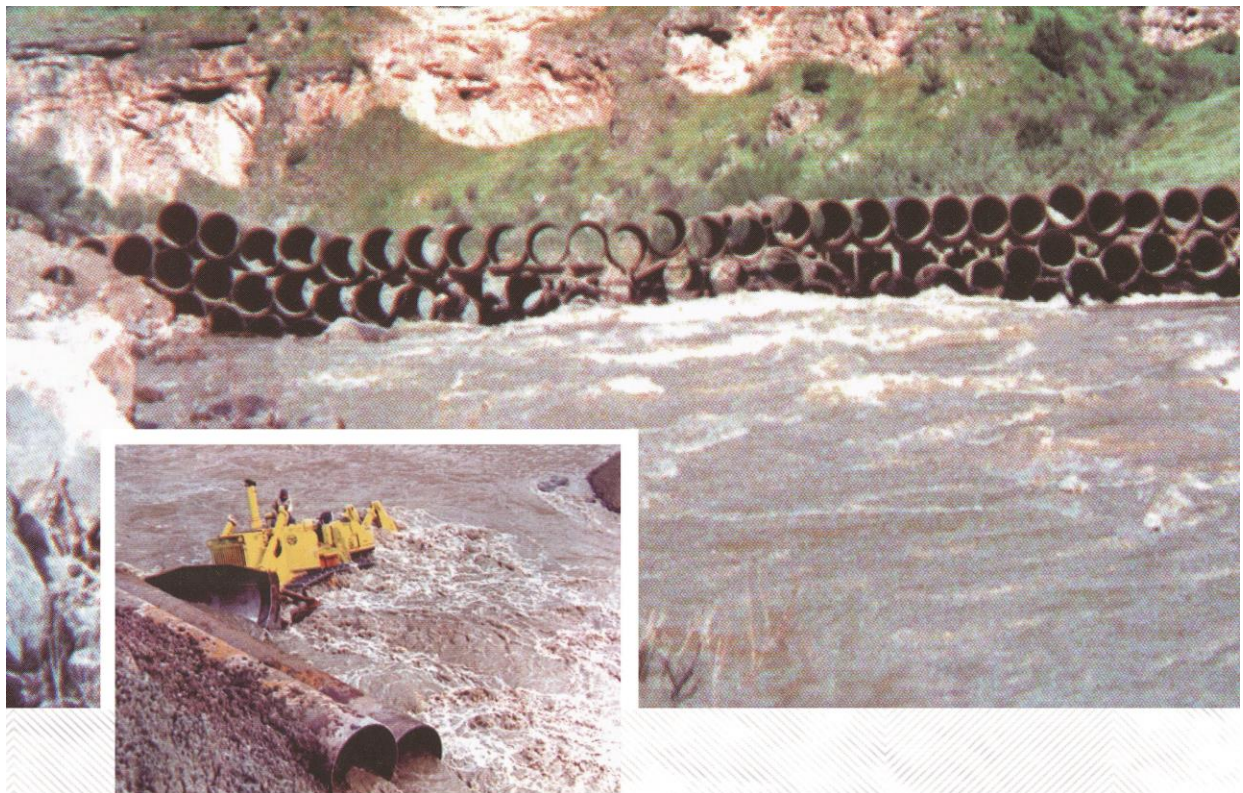
جهاد سازندگی در طول جنگ بیش از هفتاد هزار کیلومتر جاده ساخت که هفت هزار کیلومتر آن جاده کوهستانی در غرب بود. گاه این کار آنقدر با کیفیت انجام می‌شد که بعد از جنگ جاده‌ها مورد استفاده مردم قرار گرفت. خیلی از شبکه راه‌های فعلی روستاهای غرب کشور، از این دست جاده‌هاست. بدوم این جاده‌ها حفظ جبهه‌های غرب ممکن نبود.

جاده‌ها غرب

۱۷

کتابخانه
سنگین

رودخانه‌های غرب کشور به خاطر دره‌های شب‌دار و عمیقش، برعکس رودخانه‌های جنوب خروشان و ناآرام بودند. روش ساختن پل‌های ضربتی در عملیات هم‌قاعدتا باید فرق می‌کرد. در این رودخانه‌ها با لوله‌های بسیار بزرگ بسترسازی می‌شد بعد روستازی دقیق. این پل‌ها در برابر سیلاب‌های خروشان مقاومت کرد و دره‌های عمیق را قابل عبور، کار در جریان شدید آب این رودخانه‌ها واقعا سخت بود.

پل رودخانه‌ها خروشان

۱۸

کتابخانه
سنگین

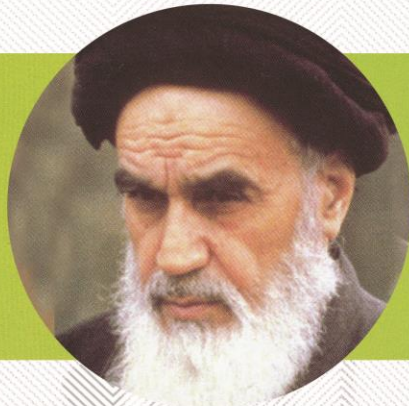
جهادگران در طول هشت ستال جنگ تحمیلی با وجود تحریم و وجود کمبودهایی فراوان اما به هیچ وجه ناامید نبودند و با اتکا به دانش علمی و اراده خود و توکل به خداوند متعال به یاری رزمندگان شتافتند. سنجر سازی یکی از اصلی ترین ماموریت های جهادگران بود. سنجرهای مختلفی را در طول جنگ آماده و تحویل دادند.

سنجر سازی

۱۹

کتابخانه
سنجر

نقش «جهاد سازندگی» در جنگ، کمتر از نیروهای نظامی نبوده و نیست، و این اقراری است مکرر از سوی فرماندهان ارتشی و سپاهی ما، که اگر جهاد نبود پیروزی با این سرعت به دست نمی آمد .
 باید اعتراف کرد که اینان بزرگترین آبرو را به انقلاب اسلامی خود داده اند و با تعهد به اسلام و ایمان به خدای تعالی، در این راه بهترین نمونه والگو برای همه جوانان مسلمان و متعهد اسلامی گردیدند.
 روح ا. ا. الموسوی الخمینی
 صحیفه نور - جلد ۱۶ - ص ۲۰۳

به نظر من بخش عمده‌ای از کارهای اساسی پشتیبانی و استحکامات، تصحیح و اصلاح جنگ افزارها و کارهایی نظیر جاده‌سازی و جاده‌های تدارکاتی که جهاد سازندگی در میدان جنگ انجام می داد، کارهایی که ممکن بود از میدان جنگ هم دور باشد؛ لیکن اهمیت آن، کمتر از حضور در خط مقدم نبود.

سخن‌گویی

طراحی و گرافیک،
میتنم نوروزیان